

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

แนวทางการพัฒนาประเทศของไทยไปสู่การเป็นภาคอุตสาหกรรม เริ่มขึ้นตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2509) ทำให้เกิดการอพยพแรงงานจากภาคเกษตรกรรม เข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมในเมืองอย่างมากและรวดเร็ว โดยเฉพาะในกรุงเทพและปริมณฑลซึ่งเป็นเอกนครของประเทศ อันเป็นแหล่งอุตสาหกรรมแห่งแรกที่สำคัญที่สุดของประเทศ ทำให้เกิดปัญหาด้านที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานในภาคอุตสาหกรรม

แม้ว่ารัฐบาลจะเห็นความสำคัญของปัญหาและได้กำหนดนโยบายการจัดสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานในภาคอุตสาหกรรมไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทั้งหมด ลูกจ้างแรงงานอีกเป็นจำนวนมากยังคงประสบปัญหาที่อยู่อาศัย ต้องเช่าที่อยู่อาศัยที่ต่ำกว่ามาตรฐาน ไม่ถูกสุขลักษณะ คับแคบ ส่งผลต่อสุขภาพอนามัยของผู้ใช้แรงงาน ประสิทธิภาพในการทำงาน ก่อให้เกิดผลเสียต่อประสิทธิภาพการผลิตในภาคอุตสาหกรรมโดยรวม และผลเสียต่อผู้ประกอบการ

รัฐบาลได้กำหนดให้มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมภาคอุตสาหกรรม พร้อมๆ กับการควบคุมให้เกิดการกระจุกตัวของโรงงานอุตสาหกรรมหรือย้ายแก่การจัดการกับโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านั้น นิคมอุตสาหกรรมได้มีพัฒนาการสิ่งแวดล้อมในด้านประเภทของโรงงาน ตั้งแต่ นิคมอุตสาหกรรมแรกๆ ที่เป็นโรงงานประเภทที่ใช้แรงงานจำนวนมาก (Labour Intensive) มาจนถึงปัจจุบันที่เป็นนิคมอุตสาหกรรมที่มีโรงงานประเภทที่ใช้เทคนิคขั้นสูง (High Technology) เช่น โรงงานอิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วนซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจไทยและกำลังมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

นิคมอุตสาหกรรมที่มีโรงงานประเภทอิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วนนี้ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ทางตอนเหนือของกรุงเทพมหานคร เป็นโรงงานที่มีแรงงานที่มีระดับการศึกษาค่อนข้างสูงกว่าแรงงาน

โดยทั่วไป เป็นแรงงานที่ค่อนข้างขาดแคลน ผู้ประกอบการจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจในการดึงดูดแรงงานเหล่านั้น โดยมีการจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัย เป็นวิธีการหนึ่งในหลายๆ วิธีในการสร้างแรงจูงใจ

การจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานในภาคอุตสาหกรรมมีหลายรูปแบบ ตั้งแต่การสร้างหอพักคนงาน การจ่ายเงินช่วยเหลือเพื่อการเช่าที่อยู่อาศัย การติดต่อกับโครงการที่อยู่อาศัยของภาคเอกชนเพื่อให้แรงงานลูกจ้างได้เช่าหรือซื้อ ในราคาที่เหมาะสม การติดต่อกับสถาบันการเงิน เพื่อให้ลูกจ้างได้กู้เพื่อปลูกสร้าง ซื้อหรือซ่อมแซมบ้าน ในอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าปกติ เป็นต้น

การจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัย แต่ละรูปแบบเหล่านี้ล้วนมีทั้งข้อดี ข้อเสีย มีปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินการให้ตรงตามความต้องการของแรงงานแตกต่างกันออกไป ซึ่งหากได้มีการค้นคว้าวิจัยอย่างละเอียดทั้งข้อดี ข้อเสีย ข้อจำกัดของวิธีการจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยในรูปแบบต่างๆ เหล่านี้แล้ว อาจนำไปสู่ข้อเสนอแนะ รูปแบบการจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อลูกจ้างแรงงานและผู้ประกอบการ โดยตรงและจะเป็นข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบในการกำหนดบทบาทหรือมาตรการส่งเสริมการจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยแก่แรงงานในภาคอุตสาหกรรมที่เหมาะสมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. ศึกษาวิธีการจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยรูปแบบต่างๆ ของแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม
2. เพื่อวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย ปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาของการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยในแต่ละรูปแบบ
3. เพื่อหารูปแบบสวัสดิการที่เหมาะสมของสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย อันเป็นประโยชน์ต่อองค์กรที่เกี่ยวข้องและลูกจ้างที่ได้รับผลกระทบโดยตรง

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตของการศึกษาด้านพื้นที่ จะทำการศึกษาในนิคมอุตสาหกรรม 4 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ทางตอนเหนือของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมนวนคร, นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน, นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค, นิคมอุตสาหกรรมโรจนะ

2. ขอบเขตการศึกษาด้านประชากร ซึ่งประชากรที่ทำการศึกษาได้แก่ ลูกจ้างในโรงงาน อิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วน เนื่องจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ได้กำหนดวิสัยทัศน์อุตสาหกรรมไทยในปี 2555¹ ให้อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วนเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่เพิ่มความสามารถในการเพิ่มส่วนแบ่งในตลาดโลกของไทยในอนาคตและสามารถยกระดับทั้งเทคโนโลยี ค่าจ้างแรงงานและ สวัสดิการให้แก่แรงงานได้ โดยจะศึกษาเฉพาะ โรงงานที่มีการจ้างแรงงานตั้งแต่ 1,000 คนขึ้นไป เนื่องจากเป็นขนาดของโรงงานที่ผู้ประกอบการมีความคุ้มค่าในการจัดสวัสดิการ (Economics of Scale)

1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะวิธีการจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยรูปแบบต่างๆ ของโรงงานอุตสาหกรรม อิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วนเท่านั้น ไม่รวมถึงสวัสดิการด้านอื่นๆ

1.5 ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยนี้ไม่สามารถที่จะวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างโรงงานต่างๆ ที่ทำการศึกษา เนื่องจากมีความแตกต่างกันในรูปแบบของสวัสดิการ การวิเคราะห์ข้อมูลจึงเป็นไปในลักษณะของการศึกษาภาพรวม

1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. รูปแบบสวัสดิการที่อยู่อาศัย หมายถึง ลักษณะการให้ผลประโยชน์เพิ่มเติมแก่ลูกจ้างทางด้านที่อยู่อาศัย ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ สวัสดิการเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย, สวัสดิการเงินช่วยเหลือค่าเช่าที่อยู่อาศัยและสวัสดิการหอพัก
2. ลูกจ้าง หมายถึง ผู้ทำงานในโรงงาน ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการ (Line Assembly) , เจ้าหน้าที่ทั่วไป (Officer) และผู้บริหารในระดับผู้จัดการแผนก (Division Manager)

---

¹ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย "โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย, " แผนแม่บทการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมทั่วประเทศไทย ปี 2539-44, ปี 2539 หน้า 12

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบทักษะของผู้ประกอบการและลูกจ้างที่มีต่อสวัสดิการที่อยู่อาศัย
2. ทราบผลของสวัสดิการที่อยู่อาศัยต่อตลาดที่อยู่อาศัย
3. ทำให้ทราบถึงรูปแบบสวัสดิการที่อยู่อาศัยที่ผู้ประกอบการและลูกจ้างต้องการ

1.8 วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องสวัสดิการที่อยู่อาศัยของโรงงานอุตสาหกรรมทั่วไป
2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยรวมทั้งขอบเขตของการวิจัย
3. ค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องด้านสวัสดิการที่อยู่อาศัยสำหรับลูกจ้าง ผลประโยชน์ของสวัสดิการที่อยู่อาศัยที่มีต่อ โรงงาน
4. ติดต่อผู้บริหารของโรงงานต่างๆ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย วางแผนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยความร่วมมือช่วยเหลือของผู้บริหาร โรงงานต่างๆ ที่ได้ติดต่อประสานงานไว้ โดยทำการทดสอบแบบสอบถามเบื้องต้นแล้วนำมาปรับปรุง
5. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสวัสดิการที่อยู่อาศัยจากผู้บริหาร โรงงาน โดยใช้แบบสอบถาม แจกให้กับกลุ่มเป้าหมายโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปฏิบัติการและกลุ่มผู้บริหาร
6. นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์โดยจัดแบ่งข้อมูลตามรูปแบบสวัสดิการที่อยู่อาศัย 3 รูปแบบ
7. สรุปผลและนำเสนอรายงานการวิจัย